

Η πορεία του Ναπολέοντα προς τη δόξα

Την ήθελε επιβλητική και είναι. Δεν έζησε όμως να τη δει ολοκληρωμένη. Αδιαφιλονίκητος κυρίαρχος στην Ευρώπη των αρχών του ΙΘ' αιώνα, ο «αυτοκράτορας Ναπολέων ο Πρώτος» έδωσε την εντολή να κατασκευαστεί στο Παρίσι η Αψίδα του Θριάμβου: Ήταν 18 Φεβρουαρίου του 1806, παραμονή της έκτης επετείου της επιβολής του ως μοναδικού κυρίαρχου της Γαλλίας. Η Αψίδα ολοκληρώθηκε σαράντα χρόνια αργότερα, στα 1836, - δεκαπέντε μετά τον θάνατο του Βοναπάρτη. Την εγκαινίασε ο βασιλιάς Λουδοβίκος Φίλιππος και σήμερα φιλοξενεί το μνημείο του Γάλλου Αγνώστου Στρατιώτη. Στις πλευρές της όμως, η δόξα εκείνου που την εμπνεύστηκε, αποτυπώνεται ζωντανή.

Η Γαλλία αγόρασε την Κορσική από την Τζένοβα, στα 1768. Τη χρονιά αυτή, στην πρωτεύουσα του νησιού, Αιάκειο, η οικογένεια του δικηγόρου Καρόλου Βοναπάρτη και της Λετίσιας Ραμολίνο απέκτησε το πρώτο της παιδί, τον Ιωσήφ. Την επόμενη, στις 15 Αυγούστου του 1769, η οικογένεια απέκτησε και δεύτερο γιο, τον Ναπολέοντα. Στα χρόνια που ακολούθησαν, ο Κάρολος Βοναπάρτης απέκτησε άλλα έξι παιδιά αλλά πέθανε νωρίς αφήνοντας τη Λετίσια να τα βγάλει πέρα μόνη με τη φτώχεια της. Τα βάρη έπεσαν στις άγουρες πλάτες των δυο πρώτων αγοριών της οικογένειας. Παρ' όλ' αυτά, ο Ναπολέων κατόρθωσε να σπουδάσει τη στρατιωτική τέχνη και μαθηματικά. Οι επαναστατικές ιδέες τον συνεπήραν.

Ήταν λοχαγός του πυροβολικού στη μάχη της Τουλόν, όπου διέπρεψε κατά των Εγγλέζων και των μοναρχικών, το 1793. Και υποστράτηγος, το 1794, στην εκστρατεία κατά της Ιταλίας. Τη χρονιά αυτή, έπεσε σε δυσμένεια, καθώς θεωρήθηκε οπαδός του Ροβεσπιέρου που εκτελέστηκε στην γκιλοτίνα.

Η πτώση του Ροβεσπιέρου χαιρετίστηκε ως νίκη των μετριοπαθών εναντίον της τρομοκρατίας. Η φορά των γεγονότων οδηγούσε τη γαλλική επανάσταση στη δημιουργία δυο κέντρων εξουσίας: Τη βουλή των 500 (συνέχεια της συμβατικής συνέλευσης) και το συμβούλιο των γερόντων (μια γερούσια με 250 μέλη που καθένα θα 'χε ηλικία από 40 χρόνων και πάνω). Τα δυο συμβούλια θα εξέλεγαν ένα πενταμελές Διευθυντήριο.

Το νέο σύνταγμα ήταν έτοιμο στις 22 Αυγούστου του 1795 και ουσιαστικά παρέδιδε την εξουσία στους αστούς, καθώς δικαίωμα ψήφου δεν είχαν οι άποροι και οι αγράμματοι. Οι βασιλόφρονες άρπαξαν την ευκαιρία κι οργάνωσαν πραξικόπημα, με σκοπό ν' ανατρέψουν την εξουσία και να επαναφέρουν τη μοναρχία. Όμως, στις 5 Οκτωβρίου του 1795, ο πια στρατηγός, Ναπολέων Βοναπάρτης, τους διέλυσε βάζοντας υποθήκη για τη μελλοντική του επικράτηση. Επιτέλους, η συμβατική συνέλευση παρέδωσε την εξουσία στις 26 Οκτωβρίου του 1795. Στις 27, άρχισε η ζωή του πενταμελούς Διευθυντηρίου, που θα διαρκούσε τέσσερα χρόνια. Ο Ναπολέων είχε κερδίσει στο πεδίο της μάχης την εμπιστοσύνη τους. Το 1796, τον διόρισαν αρχηγό στρατιάς. Στις 9 Μαρτίου, παντρεύτηκε την Ιωσηφίνα, χήρα ενός στρατηγού, κι έφυγε στην Ιταλία.

Η εποχή του Διευθυντηρίου ήταν μια συνεχής πορεία προς τα δεξιά, μέσα από προσπάθειες για την ανόρθωση της κλονισμένης οικονομίας και για ισορροπία ανάμεσα στην αριστερά των αβράκωτων και Ιακωβίνων από τη μια και στους μοναρχικούς από την άλλη. Η εξεζητημένη συμπεριφορά των νεόπλουτων αστών, η κερδοσκοπία και η ανηθικότητα ξανάφεραν τους επαναστάτες στο προσκήνιο. Οι Ιακωβίνοι επικράτησαν, το 1798, οι εκλογές ακυρώθηκαν, οι νέες έδωσαν πάλι τη νίκη στην αριστερά κι ο καιρός περνούσε με ακυρώσεις κι επαναλήψεις, στρώνοντας τον δρόμο στον στρατηγό Ναπολέοντα Βοναπάρτη που, όλα αυτά τα χρόνια ετοιμάζε τη δική του ώρα.

Στην Ιταλία, μέσα σε δέκα μέρες (13 - 22 Απριλίου 1796), νίκησε διαδοχικά στο Μοντενότε, στο Μιλέσιμο και στο Μοντόβι. Ξανανίκησε τον Αύγουστο, στο Κοντιλιόνε, και τον Ιανουάριο του 1797 στο Ρίβολι. Γύρισε θριαμβευτής και λαοφίλης στο Παρίσι. Ο δρόμος ήταν ανοιχτός για τα σχέδιά του, καθώς το Διευθυντήριο έφθινε. Τα επόμενα δυο χρόνια έκανε την περίφημη εκστρατεία στην Αίγυπτο, νίκησε στη μάχη των Πυραμίδων στις 21 Ιουλίου του 1798 και, στις 9 Οκτωβρίου του 1799, γύρισε στο Παρίσι, λαοπρόβλητος στρατηλάτης, έτοιμος να διαδεχτεί το ετοιμοθάνατο Διευθυντήριο.

Η ευκαιρία του δόθηκε ένα μήνα αργότερα, στις 18 Μπριμέρ (18 Ομιχλώδους) ή 9 Νοεμβρίου του 1799, όταν η Γερουσία συνεδρίασε στον Κεραμικό. Θέμα της συνεδρίασης ήταν η μεταφορά του νομοθετικού σώματος στο Σεν Κλου. Αντί γι' αυτό, συζητήθηκε η πορεία της κατάστασης, ο Ναπολέων εκφώνησε ένα δριμύ κατηγορώ κατά των διοικούντων και η ολομέλεια κατάργησε το Διευθυντήριο και διόρισε τρεις υπάτους, ανάμεσα στους οποίους και ο Ναπολέων. Ήταν το «πραξικόπημα της 18 Μπριμέρ», όπως ονομάστηκε.

Τρεις μήνες αργότερα, στις 19 Φεβρουαρίου του 1800, ο Ναπολέων απαλλάχθηκε από τους

άλλους και αυτοαναγορεύτηκε πρώτος ύπατος της Γαλλίας. Έπειτα από δυόμισι χρόνια και μετά τις συνθήκες της Λινεβίλ και της Αμιέν, με τις οποίες κατόρθωσε να ειρηνεύσει την Ευρώπη, η Γερουσία τον ονόμασε ισόβιο ύπατο (2 Αυγούστου του 1802).

Κυβέρνησε δεσποτικά, ανελεύθερα και σαν απόλυτος μονάρχης. Επανέφερε τη δουλεία στις αποικίες αλλά προχώρησε και σε μέτρα ανακούφισης και αναδιοργάνωσης του κράτους, με πρώτη τη χορήγηση αμνηστίας στους πολιτικούς προγραμμαμένους. Ουσιαστικά, έστησε από την αρχή την Τράπεζα της Γαλλίας, καθιέρωσε νέο οικονομικό σύστημα, εφάρμοσε τον περίφημο ναπολεόντειο αστικό κώδικα και υπέγραψε κονκορδάτο με τον πάπα Πίο Ζ', σύμφωνα με το οποίο ενωνόταν και πάλι η εκκλησία με το κράτος, κάτω από τον έλεγχο της διοίκησης. Μετά απ' όλ' αυτά, στις 18 Μαΐου του 1804, η Γερουσία τον ανακήρυξε κληρονομικό αυτοκράτορα, με το όνομα Ναπολέον Α'. Ένα δημοψήφισμα επικύρωσε την εκλογή: 3.500.000 «ναι» και μόλις 2.500 «όχι»!

Στις 2 Δεκεμβρίου του 1804, στον επιβλητικό ναό της Παναγίας των Παρισίων, ο πάπας Πίος Ζ' τον έστεψε και επίσημα αυτοκράτορα, σε μια από τις σπάνιες μετακινήσεις του έξω από την Αγία Έδρα. Η Ευρώπη υποκλίθηκε. Για δέκα χρόνια, ο Ναπολέον θα υπαγόρευε τους όρους του διεξάγοντας τους πολέμους «για τη διάδοση των επαναστατικών ιδεών», όπως έλεγε, για την κυριαρχία του, όπως ονειρευόταν.

Η στέψη του Ναπολέοντα Βοναπάρτη ως αυτοκράτορα, από τον ίδιο τον πάπα, επισφράγισε την είσοδο του στρατηγού στη λέσχη των εστεμμένων της Ευρώπης. Αυτοκράτορες και βασιλιάδες αναγκάστηκαν να υποκλιθούν αλλά κανένας τους δεν ανεχόταν τον παρείσακτο. Στις αρχές του 1805, οι συνεννοήσεις ανάμεσά τους οδήγησαν στον συνασπισμό Αγγλίας, Αυστρίας, Ρωσίας και Σουηδίας εναντίον της Γαλλίας. Την άνοιξη, ζήτησαν από τον Ναπολέοντα να εκκενώσει τη Μάλτα και την Αλεξάνδρεια. Αρνήθηκε. Τον Μάιο του 1805, άρχισε ο πόλεμος. Μια γοργή προέλαση των Γάλλων, οδήγησε τους Αυστριακούς σε βαριά ήττα, στην πόλη Ουλμ. Ο Ναπολέον μπήκε νικητής στη Βιέννη, ενώ ο αυστριακός στρατός υποχώρησε.

Τα πράγματα δεν πήγαν το ίδιο καλά και στη θάλασσα. Ο Ναπολέον είχε ναυπηγήσει στόλο που τον ένωσε με την ισπανική αρμάδα σκοπεύοντας να κάνει απόβαση στην Αγγλία. Όμως, στις 21 Οκτωβρίου του 1805, ο ενωμένος στόλος συναντήθηκε, στο ακρωτήριο Τράφαλγκαρ, με τον αγγλικό. Στη ναυμαχία που ακολούθησε, οι Εγγλέζοι τσάκισαν τους αντιπάλους τους, αν και σκοτώθηκε ο ναύαρχός τους Οράτιος Νέλσον (είχε γεννηθεί, το 1758).

Απτόητος ο Ναπολέων, αφού ξεκούρασε για λίγο τον στρατό του στη Βιέννη, προχώρησε στη σημερινή Τσεχία, όπου έσπευδαν οι δυνάμεις της Ρωσίας και της Αυστρίας. Οι Γάλλοι ανέβηκαν τον ποταμό Έλβα και στάθμευσαν κοντά στην πόλη Αούστερλιτς. Εκεί έφτασαν και οι αντίπαλοί του. Η σύγκρουση έγινε στις 2 Δεκεμβρίου του 1805, πρώτη επέτειο της στέψης του Ναπολέοντα. Αποκλήθηκε «μάχη των αυτοκρατόρων», καθώς σ' αυτήν μετείχαν κι ο Φραγκίσκος Ιωσήφ Α΄ της Αυστρίας με τον Αλέξανδρο Α΄ της Ρωσίας. Αν και πιο λίγοι, οι Γάλλοι πέτυχαν μια από τις πιο μεγάλες νίκες στην ιστορία τους. Ρώσοι και Αυστριακοί διαλύθηκαν. Ακολούθησαν ραγδαίες εξελίξεις:

Στις 26 του Δεκεμβρίου, η Αυστρία υπέγραψε ειρήνη. Η Βαυαρία και η Βυρτεμβέργη μεταβλήθηκαν σε βασιλεία. Η Βενετία παραχωρήθηκε στους Ιταλούς. Το Τιρόλο στον βασιλιά της Βαυαρίας. Η Νεάπολη δόθηκε στον Ιωσήφ Βοναπάρτη και η Βαταυική δημοκρατία, αφού μετατράπηκε σε βασιλείο, στον Λουδοβίκο Βοναπάρτη, αδέρφια του Ναπολέοντα. Στις 6 Αυγούστου του 1806, ο Φραγκίσκος Ιωσήφ στερήθηκε τον τίτλο του αυτοκράτορα και της Γερμανίας, μένοντας μόνο της Αυστρίας. Δημιουργήθηκε η ομοσπονδία του Ρήνου, που περιέλαβε τα γερμανικά κράτη.

Στα 1806, χρονιά που παραγγέλθηκε η Αψίδα, το άστρο του Κορσικανού μεσουρανούσε. Η πορεία προς την αναπότρεπτη δύση θα ξεκινούσε ελάχιστα αργότερα, όταν αποφάσισε την εισβολή στη Ρωσία.

(Εθνος, 18.2.1999) (τελευταία επεξεργασία, 3.1.2009)

Δείτε επίσης:

[Ναπολέον: Από την εκστρατεία στη Ρωσία, στο Βατερλό](#)